

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 7/2005 vp

**Valtioneuvoston selvitys komission esityksistä
koskien alueellisia valtiontukia ja rakennera-
hastojen käyttöä investointien osarahoituksena
— Suomen kanta**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 4 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt jatkokirjelmän 1. KTM 27.01.2005 ja 2 päivänä maaliskuuta 2005 jatkokirjelmän 2. KTM 24.02.2005 asiassa komission esityksistä koskien alueellisia valtiontukia ja rakennerahastojen käyttöä investointien osarahoituksena — Suomen kanta (E 58/2004 vp) hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkari-
- valtiosihteeri Anssi Paasivirta, neuvotteleva virkamies Auli Korhonen ja ylitarkastaja Kari Virtanen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jussi Ylilahti, sisäasiainministeriö
- yksikön päällikkö Keijo Sahrman, Suomen Kuntaliitto

- maakuntajohtaja Altti Seikkula, Keski-Pohjanmaan liitto
- maakuntajohtaja Olav Jern, Pohjanmaan liitto
- maakuntajohtaja Pekka Turunen, Satakuntaliitto
- ohjelmapäällikkö Pirjo Peräaho, Keski-Suomen liitto
- seutukuntajohtaja Leo Aho, Raahen seutukunta
- kunnanjohtaja Jukka Hiltunen, Karstulan kunta
- kunnanjohtaja Stig Östdahl, Kruunupyyn kunta
- kaupunginjohtaja Jaakko Nahkuri, Raahen kaupunki
- kehittämisspäälikkö Aarne Kultalahti, Oulun kaupunki.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon HaVL 21/2004 vp — E 58/2004 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Asiassa on kysymys komission uudesta, tarkennetusta keskusteluasiakirjasta alueellisia valtiontukia koskevien sääntöjen, ns. aluetuen

suuntaviivojen, uudistamiseksi, joka julkaistiin joulukuussa 2004, sekä tästä johtuvasta Suomen kannan täsmentämistarpeesta. Suomen voimassa oleva kanta koskee komission keväällä 2004

julkaisemaa keskusteluasiakirjaa, josta on eduskunnalle 16.6.2004 annettu valtioneuvoston selvitys E 58/2004 vp.

Aluetuen suuntaviivat koskevat kansallisista varoista myönnettävää tukea. Sikäli kuin EUsäännökset mahdollistavat rakennerahastovarojen käytön investointien osarahoituksena, aluetuen suuntaviivoja sovelletaan myös niiltä osin. Aluetuen suuntaviivat määrittelevät sekä tukikelpoiset alueet että tukialueilla sovellettavat investointituen enimmäismäärät. Jäsenvaltioiden nykyiset aluetukikartat ovat voimassa vuoden 2006 loppuun.

Komissio on esittänyt, että harvaan asutut alueet (väestötiheys < 12,5 as/km²) tulevat vuoden 2006 jälkeen EY:n perustamissopimuksen 87.3c-alueeksi. Komission uudessa esityksessä viitataan siihen, että harva asutus määriteltäisiin NUTS III -tasolla, jolloin tukikelpoisten alueiden väestöpeitto olisi Suomessa noin 24 %. Komissio on myös muun muassa esittänyt, että nykyiset 87.3a-alueet tulevat c-alueeksi siirtymäkaudeksi 2007—2013, mikäli ne eivät enää täytä a-alueen kriteeriä eli BKT/asukas < 75 % EU-25:n keskiarvosta. Uuden keskusteluasiakirjan mukaan siirtymäkauden alueilla olisi harvaan asuttuja alueita alhaisempi tukitaso. Lisäksi komissio on tarkentanut esityksiään muun muassa investointi- ja toimintatukien osalta.

Arvion mukaan komission uuden keskusteluasiakirjan esitykset saattavat toteutuessaan vaikuttaa lisää sekä aluetukikelpoisten alueiden että hanketason tukimäärän pienenemiseen.

Valtioneuvoston kanta

EU-ministerivaliokunnassa 18.2.2005 päätetyn mukaiset kannan täsmennykset:

1. Harvan asutuksen c-alue: Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa jo päätettyjen linjausten mukaisesti aluetuki kohdistetaan vähiten kehittyneille alueille. Harvan asutuksen määritelmä (12,5 as/km²) kattaa oleellisilta osin nämä alueet Suomessa. Komission esittämä aluetuen kohdentamisratkaisu edellyttää kuitenkin tiettyä joustoa. Joustolla turvattaisiin se, että kaikkein heikoimmin kehittyneet alueet ml. vanhan tavoite 6 -alueen seutukunnat, jotka eivät sisälly

NUTS II -alueisiin, sekä saaristoalueet ja Ahvenanmaa (pl. Maarianhamina) voidaan tulevaisuudessakin sisällyttää aluetuen piiriin. Suomi esittää, että nämä, bruttokansantuotteeltaan heikot, harvaanasutut alueet sisällytetään tukialueeseen laajentamalla komission esitystä. Tarvittavan jouston suuruus olisi noin 5 % maan väestöstä.

Mikäli edellä oleva vaihtoehto ei toteudu, Suomi esittää, että puheena olevat ongelmalliset alueet sisällytettäisiin tukialueeseen "vaihtamalla" ne kehitystasoltaan maan parhaimpiin, nykyisen tukikartan ulkopuolella oleviin alueisiin. Tässä vaihtoehdossa tuen piirissä oleva väestömäärä ei välttämättä lisääntyisi komission esittämästä. Mahdollisen jouston käytöstä päätetään erikseen.

Suomi kannattaa harvan asutuksen kriteerin määrittelyn soveltamista ensisijaisesti NUTS II -tasolla. Tällöin joustotarve olisi pienempi.

2. Erittäin harvaan asuttujen alueiden toimintatuki (aikaisempi arktisen alueen toimintatuki): Suomi kannattaa komission esitystä toimintatuiksi. Suomi tukee komission pyrkimystä jatkaa kuljetustukea nykymuodossaan. Samoin Suomi kannattaa erityisen harvaan asuttuja (< 8 as/km²) alueita koskevaa kuljetustukea laajempaa toimintatukien myöntämismahdollisuutta. Erityisen harvaan asuttujen alueiden aluerajauksen lähtökohtana tulee olla tavoite 6 -alue.

Kyseisillä erityisen harvaan asutuilla alueilla tulisi olla mahdollista myöntää myös investointitukea korotetulla tukitasolla (esim. 10 %-yksikön bonus) suhteessa harvaanasutun c-alueen yleiseen tukitasoon.

3. Muita Suomen yksityiskohtaisia linjauksia aluetukisuuntaviivojen uudistamisesta: Eduskunnalle 16.6.2004 toimitetussa kirjelmässä E 58/2004 vp näitä koskevat kannat ovat muuten voimassa sellaisenaan, mutta ryhmäpoikkeussääntöä koskevaa kantaa täsmennetään kuljetustukea koskevalla kannanotolla seuraavasti: Suomi tukee lisäksi aluetuen ryhmäpoikkeussäännön käyttöönottamista. Komission esitys on perusteltua hallinnollisten menettelyjen keventämiseksi tilanteissa, joissa kilpailun vääristymän uhka on vähäinen. Esimerkiksi kuljetustoi-

minnan kuljetustuki vähän kilpailua vääristävänä tukimuotona tulisi sisällyttää ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan. Samoin bruttointensiteetin käyttö nykyisen nettokäsitteen sijaan on perusteltua.

EU-ministerivaliokunnassa 18.2.2005 päätettiin lisäksi seuraavien kantojen lisäyksistä:

a) Korotukset horisontaalisiin tukiin: Suomi katsoo, että myös jatkossa "horisontaalisiin" tukiin tulee sisältyä mahdollisuus bonukseen, mikäli hanke toteutetaan aluetukeen oikeutetulla alueella.

b) Investointien pysyvyysäännökset tukien nottelun estämiseksi: Suomi yhtyy komission

huoleen epäterveen yritysten sijoittumiskilpailun lisääntymisestä. Siihen on löydettävä toimivat välineet. Investoinnin pysyvyysvaatimuksen pidentäminen seitsemään vuoteen ei ole tähän tarkoitukseen paras keino. Suomi katsoo, että viiden vuoden pysyvyysäännön säilyttäminen olisi perusteltua.

c) 87.3a-alueen toimintatuen siirtymäsäännös: Suomi esittää, että nykyisille 87.3a-alueen mukaisille tuleville c-alueille olisi nykyisäännön mukainen toimintatuki voimassa viiden vuoden siirtymäkauden ajan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomen voimassaoleva kanta ns. aluetuen suunnitelmien uudistamiseksi koskee komission keväällä 2004 julkaisemaa asiakirjaa, josta hallintovaliokunta on antanut lausunnon HaVL 21/2004 vp — E 58/2004 vp. Komissio antoi joulukuussa 2004 uuden version aluetuki uudistusta koskevista ehdotuksistaan, minkä johdosta on tarpeen täsmentää ja täydentää Suomen kannanottoja.

Valiokunta viittaa asiassa edellä mainittuun lausuntoonsa HaVL 21/2004 vp. Valiokunta katsoo siinä olevien valiokunnan kannanottojen ja toteamusten olevan edelleen ajankohtaisia. EU-ministerivaliokunta on 18.2.2005 täsmentänyt Suomen kantaa valtioneuvoston 2. jatkokirjelmästä ilmenevällä tavalla. Valtioneuvoston kirjelmästä ilmenevistä syistä ja saamansa asian- tuntejaselvityksen perusteella valiokunta pitää valtioneuvoston kannan täsmennyksiä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina.

Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomen kantaa koskevan päätöksen yhteydessä EU-ministerivaliokunnan pöytäkirjaan tehtiin lisäksi seuraava merkintä: "Tavoitteena on, että tulevilla rakennerahoituskaudella 2007—2013 Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS II -alueet ovat kokonaisuudes-

saan harjoitettavan EU:n tavoiteohjelmatyön piirissä."

Valiokunta haluaa painottaa, että maamme kaikkein heikoimmin kehittyneet alueet, ml. vanhan tavoite 6 -alueen seutukunnat, jotka eivät sisälly NUTS II-alueisiin, sekä saaristoalueet ja Ahvenanmaa (pl. Maarianhamina) tulee voida tulevaisuudessakin sisällyttää aluetuen piiriin. Valiokunta tukee vahvasti Suomen esitystä, että nämä, bruttokansantuotteeltaan heikot, harvaanasutut alueet sisällytetään tukialueeseen laajentamalla komission esitystä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena valtioneuvoston kantaa harvan asutuksen kriteerin määrittelyn soveltamisesta ensisijaisesti NUTS II -tasolla.

Valiokunta katsoo viitaten myös koheesioraporttia koskevaan lausuntoonsa HaVL 3/2004 vp, että harvan asutuksen ja erittäin harvan asutuksen kriteerit tulisi määritellä alueen kokonaispinta-alan mukaan, ei maapinta-alan mukaan.

Valiokunnan näkemyksen mukaan komission esitykset toimintatuista ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan. Kuljetustukea jatkettaisiin nykymuotoisena harvan asutuksen (alle 12,5 asukasta/km²) alueilla, ja valiokunta kannattaa Suomen esitystä kuljetustuen sisällyttämisestä ryhmäpoikkeuksen alaan. Komissio esittää yritystu-

kien erityispoikkeusta väestökadosta kärsiville alueille, mutta uuden esityksen mukaan arktisen alueen sijaan komissio määrittelee alueen asukastiheyden (alle 8 asukasta/km²) perusteella. Valiokunta kannattaa esitystä. Kyseisillä alueilla mahdollistettaisiin kuljetustuen lisäksi muita toimintatuen muotoja tavoitteena alueiden väestökadon hillitseminen. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että erityisen harvaan asuttujen alueiden aluerajauksen lähtökohtana tulee olla tavoite 6 -alue.

Valiokunnan näkemyksen mukaan investointituilla on huomattava merkitys työllisyysvaikutusten sekä yritysten ja alueiden kilpailukyvyn parantamisen kannalta. Tässä suhteessa onkin tärkeää, että investointeihin voidaan jatkossakin kohdentaa kansallisten tukien lisäksi myös EU:n rakennerahastojen rahoitusta. Valiokunta tukee

valtioneuvoston esitystä korotetusta investointituesta erityisen harvaan asutuilla alueilla. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei korotetusta investointituesta tehdä toimintatuen vaihtoehtoa, vaan tarvittaessa molempien tulee olla käytettävissä. Yhdessä ne muodostavat tehokkaan keinon alueiden erityisongelmien helpottamiseksi. Tähän viitaten valiokunta myös tukee valtioneuvoston linjauksia ns. horisontaalisten tukien aluetukialueilla sovellettavien korotusten sekä toimintatuen siirtymäsäännöksen suhteen.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Lasse Hautala /kesk
Esko Kurvinen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Heli Paasio /sd

Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väätäinen /sd
vjäs. Mika Lintilä /kesk
Petri Salo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.